

P 5 0 9 2 4 1

België - Belgique
PB
3500 Hasselt 1
12/3487

Afgiftekantoor
3500 Hasselt
Mailcenter

Natuur. Paalsteen

www.natuurpunthasseltzonhoven.be

Geef ons
heden
ons dagelijks brood

natuurpunt

*In de herfst, bij valavond, brengt een vleugje zoete ironie altijd wel soelaas.
Ik laat graag twee vaandeldragers aan het woord.*

Er was een boom in Zweden . . .

*Vooreerst, Joe Roxy, de bevlogen Limburgse bard, bekend van het onovertroffen
Leugenpaleis, met een mijlpaal uit zijn rijk oeuvre:*

'Er was een boom in Zweden
Met takken en een bast
Het is al lang geleden
Nu is die boom mijn kast'

*Tenslotte, de onverslijtbare Harry Mulisch, die op
tachtigjarige leeftijd:*

'Iedereen wil terug naar de natuur, maar liefst niet te voet'

SAP (samen Amusant op Pad)

De meeste mensen beginnen nu ongetwijfeld al te weten wat de betekenis van de **SAP** is, maar wat de meeste niet weten is dat daaronder nog vele onbekende en duistere betekenissen schuilen. We zullen nu in het geniep zo'n SAP-wandeling meemaken en onderweg worden de andere betekenissen wel duidelijk.

Op het wekelijkse verzamelpunt wordt er eerst nog een beetje geleuterd over koetjes en kalfjes. 'Social talking' noemt men dat in sommige kringen. Maar in SAP-taal heet dat **Sociaal Aanvaardbare Personenroddel**. Kwaadaardige mensen noemen dat dan liever **SAP: Smerig Achterbaks Plattelandsgelul**.

Al SAP-pend wordt er gewandeld tot aan de eerste strook groen. Het startsein wordt gegeven met de woorden : 'Zeg het maar wat ge ziet, onze Jan zal wel noteren'. In het begin is het nog aarzelend, omdat enkelen nog de laatste nieuwtjes aan het uitwisselen zijn, maar vlug is er geen houden meer aan. Met een stoïcijnse kalmte noteert Jan vlekkeloos alles en wee diegene die verkeerde of onvolledige info geeft, want hij controleert alles en vraagt waar het nodig is ook specificaties. Iemand die de kaap van het grootvaderschap gerond heeft wordt niet vlug meer uit zijn lood geslagen. Rustig laat hij de storm overwaaien, die even vlug gaat liggen als hij opgekomen is. Met een veelbetekenende blik kijkt hij even in het rond en vraagt zich af: is dat alles (voorlopig)? Tijdens de rest van de wandeling worden er nog vele plantennamen naar zijn hoofd geslingerd en hij noteert rustig verder. Maar niet alleen Jan noteert alles. Ook Myriam doet dat, om achteraf haar hooggewaardeerde verslagen te kunnen schrijven. Hier zien we de **SAP** in werking: **Speciale Actiegroep Planten**. Omgekeerd werkt dat ook zonder probleem nl. **PAS: Planten Analyserende Specialisten**.

Het gewone dagelijkse huis-, tuin- en keuken-(on)kruid heeft duidelijk geen geheimen meer voor deze groep. Maar het blijft verwonderlijk wat deze mensen op zo'n doorgewoond klein stukje aarde allemaal vinden.

Trouwens een SAP-wandeling is de naam 'wandeling' niet waardig. Van zodra ze een stukje groen gezien hebben zijn ze het eerste halfuur met geen stokken meer vooruit te krijgen. En achteraf wordt het eerder een zeer traag slenteren, met om de haverklap een uitgebreide halte.

Ineens is er een samentroeping, want nu komen we bij het eerste echt moeilijke geval: een 'specialeke' zoals sommigen dit noemen. De verzamelde wijsheid wordt op een hoop gegooid, een onzichtbare maar indrukwekkende hoop. Het is moeilijk te geloven, maar ze komen er niet uit. Maar dit vormt geen enkel probleem. Van overal worden er boeken bovengehaald, maar zelfs dat geeft geen uitsluit, ons 'specialeke' blijkt een 'echt specialeke' te zijn!

Maar daar komt dan onze redder in nood. Uit de onmetelijke dieptes van de draagtas van Johan komt een indrukwekkend boek te voorschijn: de geïllustreerde FLORA - met meer dan 2400 Europese plantensoorten en ruim 10.000 illustraties in kleur', Marjorie Blamey & Christopher Grey-Wilson, uitgeverij Tirion, derde druk, 2003, slechts 544 blz. , 4,5 cm. dik en met een gewicht van toch wel zo'n 2-3 kg en daarin vinden ze de oplossing. De kroonblaadjes zijn geel, met z'n vijven en meten zo'n 1 tot 1,5 cm. De bladen zijn niet geveerd en zonder sterharen, de blaadjes zijn aan de onderzijde grijsviltig, met op de nerven lange haren, de middelste blaadjes tellen aan weerszijden 4 tot 9 iets spitse en vrij dicht bijeen staande tanden, dat geeft als schitterend resultaat: Potentilla inclinata, oftewel de Grijze Ganzerik. Zo eenvoudig is dat. Voor sommigen is deze kennis van levensbelang, voor anderen iets minder. Dit was dan een ander voorbeeld van de **SAP: Specialekes Analyserende Personen**.

Maar om terug te komen op de draagtas van Johan. Je kunt u niet inbeelden wat daar allemaal inzit: een veldgids over dagvlinders, een veldgids over nachtvlinders, een veldgids en een determinatietabel over libellen, een veldgids en een determinatietabel over sprinkhanen, een veldgids over amfibieën en reptielen, een velddeterminatietabel voor de Lieveheersbeestjes en een onmetelijk aantal boeken over planten. We mogen tegenkomen wat we willen maar steeds heeft Johan het nodige boek bij zich. Nu begrijp ik waarom Johan tijdens de week de binnenlanden van België en Nederland afschuimt. Hij gaat op zoek naar alle mogelijke krakers en osteopaten om zijn rug recht te laten trekken om die dan de volgende woensdag met plezier weer te laten scheeftrekken.

Wanneer de wandeling stilletjes op zijn einde loopt, verandert de inhoud van de gesprekken. De planten verdwijnen naar de achtergrond en de culinaire bakkerskwaliteiten van Bernadette komen bovendrijven. Wat zou onze keukenprinses deze keer meegebracht hebben?

Vliegensvlug wordt een klein tafeltje gemonteerd en de meegebrachte lekkernijen ten toon gesteld, in stukjes gesneden en rondgedeeld. En nu hebben we **SAP : Sympathieke Appeltaart Proevers**. Soms komt er een drankje bij te pas en hebben we **SAP : Serieus Alcohol Proeven**.

Misschien verklaren de laatste twee betekenissen wel het steeds toenemende succes van de SAP-club.

Zoals je ziet zijn er vele betekenissen voor de **SAP**. Maar in het algemeen kunnen we gewoon zeggen **SAP: Sympathieke en Aangename Plantenkenners**

Jean-Marie Verniers

Pukkelpop 2009

Hallo, ik ben dus Timothy en via mijn mama, die als vrijwilliger werkt bij Natuurpunt, had ik mij ingeschreven om te gaan helpen bij Pukkelpop.

Deze werkdag hield in dat ik aan de kassa ging zitten en de tickets zou inscannen etc. Deze warme dag van "werken" viel op de donderdag... de warmste dag van Pukkelpop.

We moesten eerst verzamelen achter de kassa. Daar aangekomen kregen we de nodige instructies van Nicole (dozen met bandjes, tickets, t-shirts, enz.).

Nadat onze cabine was aangeduid (waar we ongeveer met 5 man zaten:

4 achter elk van één van de computers en 1 iemand die toezicht hield),

gingen na een tijd de poorten open en liepen de eerste "Pukkelpoppers" binnen.

Het ging als volgt : de "Pukkelpopper" hield zijn ticket klaar (met pas) en dat werd ingescand in één van de computers. De "Pukkelpopper" kreeg een bandje en een kaart terug en mocht zo verder gaan. Dit de hele dag door. Gelukkig kregen we als werkende helpers gratis drank (want het was ontzettend warm) en eten (warme maaltijd, boterhammen en een gratis friet). Ikzelf weet niet tot wanneer de kassa's zijn opengebleven, maar het was alleszins de moeite

om volgend jaar nog eens te doen! Tot dan.

Natuurpunt kreeg als dank voor mijn hulp een bepaalde bijdrage.

Volgend jaar nog meer natuur- en festivalliefhebbers aan de slag!!!

Timothy Vanderstraeten

Nacht van de vleermuis

Timothy Vanderstraeten

**Zaterdagavond 29
augustus 2009**

Een mooie avond op Domein Kiewit, toen plots, tegen 20 u. ongeveer, mensen begonnen toe te stromen. Mensen van alle leeftijden. Waarom? Omdat het de 'Nacht van de Vleermuis' was, een door Natuurpunt en Domein Kiewit georganiseerde avond over de vleermuis. De mensen verzamelden zich in het bovenste lokaal van het Natuur.Huis waar zij eerst een powerpointpresentatie kregen, gegeven door Jos Coteur.

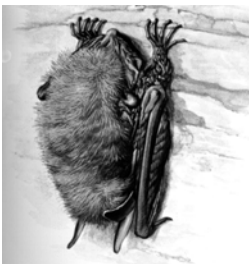

vale vleermuis

Je kwam zo goed als alles aan de weet over de vleermuizen die bij ons leven. Maar ook kregen we onwaarheden te horen over de vleermuis, die natuurlijk dan door Jos ontkend werden. En op 't einde van die toch wel boeiende voorstelling, beseften we dat vleermuizen wel interessante en niet te missen diertjes zijn.

Na de voorstelling gingen we op pad om de echte vleermuizen bezig te zien. Sommige mensen kregen een bat-detector en sommigen hadden zaklampen meegebracht. Er was zelfs iemand met een nachtkijker. Na een fikse wandeling in het Domein Kiewit en na een paar vleermuizen gespot te hebben werd iedereen nog getrakteerd op een drankje in het biolokaal van het domein Kiewit. Er was koffie, fruitsap en lekkere koekjes.

Er werd ook een prijsuitreiking gehouden voor de quiz die de mensen na de voorstelling hadden gekregen en die ze konden invullen tijdens de wandeling. Er bleken eerst meer winnaars te zijn, maar na een aantal strikvragen hebben we toch de uiteindelijke winnaar gevonden. De prijs was een prachtig boek over roofvogels. Nadat de toch wel meer dan 60 mensen naar huis gingen, waren de organisatoren opgelucht dat alles zo goed verlopen was.

Grootovleermuis

Je lidgeld Natuurpunt voor 2010 al betaald ?

"Natuurpunt Hasselt-Zonhoven werkt permanent samen met:

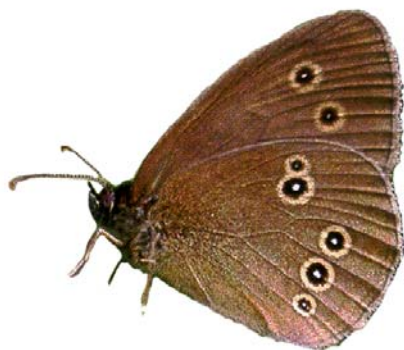
- **De Toeristische Dienst Zonhoven**: Guido Pirotte, Bezoekerscentrum Oud Gemeentehuis, Heuvenstraat 4,

☎ 011 60 26 19, toerisme@zonhoven.be, www.zonhoven.be/toerisme.

📍 over wandelingen: zie website.

"Te gooí en te grabbel"

Luc Vandenbosch

Koevinkje

K.

De natuur is, althans in mijn voorstellingsvermogen, niet 'J'-minded. Mijn persoonlijk alfabet telt amper één begrip (ik doe hierbij een warme oproep aan de lezers: lever mij - luc.vandenbosch@partenamut.be - natuurwoorden aan beginnend met een 'J').

Jammer !

Ik mag mij gelukkig prijzen dat een kordate 'K' mij ter hulp snelt.

- **juveniel**
de jongere uitgave van de adult (zie verklaring bij de letter 'a'), die op de drempel van de volwassenheid staat en die dus popelt om zijn eigen weg te gaan, maar die volgens zijn ouders nog alles te leren heeft van het werkelijke leven.
- **klepel**
buitenmaatse groene nagelknipper, gemonteerd op een speciale tractor; geregeld in de weer langs autostrades om het verlepte groen bij te snoeien, zodat de duizenden lichtmasten opnieuw markant aanwezig zijn in het betonnen landschap.
- **klimaatkanarie**
gerecycleerde 'mijn-kanarie' die de mens alarmeert voor een op handen zijnde klimaatcatastrofe ; heeft nog bijlange niet de status van zijn voorganger; er wordt tot op heden niet echt naar geluisterd; mijnwerkers wisten wel beter, maar zij waren dan ook de eerste burgers van het land.
- **kwel**
't is in de natuur allesbehalve 'kommer en kwel' als het grondwater rijklijk uit de aarde gulpt.
- **kyotoën**
slogan die de NMBS uitbazuint om de auto uit het woon- en werkverkeer te bannen, telkens er in de morgen- en/of de avondpiek een trein afgeschaft wordt.

Verslagje van “Hasselt NATUURlijk” Picknick in het Kapermolenpark op zondag 19 juli 2009

Die zondag bij het krieken van de dag waren de weergoden ons niet gunstig gezind. De regen viel met bakken uit de lucht. Maar in de loop van de voormiddag kwam letterlijk en figuurlijk de zon door de wolken voor de opbouwers van de picknick in het Kapermolenpark.

Een honderdtal mensen die om 10 u. 's morgens reeds arriveerden, mochten eerst een uitgestippelde wandeling (+ bomenquiz) doen langs de mooiste plekjes van de stad Hasselt.

Enkele uren later stond een prachtig buffet uitgesteld. Menig driesterrenhotel zou hier nog wat van kunnen leren: verse biobroodjes, hardgekookte eitjes, jam, kaas, . . . allemaal producten van lokale landbouwers en van de wereldwinkel.

Omstreeks 12 u. druppelden de eerste hongerigen binnen: en gesmuld werd er! De 'djembé' zorgde voor een heerlijke zomerse sfeer...ook met dit kwakkelweer! Zelfs een buitje kon de sfeer niet drukken. De soep met seizoensgroenten viel bijzonder in de smaak: heerlijk met quinoa, selder, wortelen, uien, spinazie

Drie verdwaalde Nederlanders ontdekten (toevallig) de picknick en waren in hun nopjes dat ze een kom soep mochten proeven en dat voor amper € 1 : *'hartstikke leuk!'*. Dat was dan ook de samenvatting van deze activiteit...voor herhaling vatbaar dus!!
(als je goed kijkt, zie je ook inwoners van Kiewit op de foto!).

Mieke Philips

20 Jaar Herk en Mombeek

Alida vanholst

Er was geen feestgedruis: daar begin je niet aan in een natuurgebied waar alles gestaag zijn gangetje gaat en waar rust een grote troef is. Onze conservator vergat zelfs te pochen met het resultaat van de gepresteerde beheerswerken, het onverdroten gidsen waarin steeds een snuifje educatie aanwezig is en het traag maar zeker verwerven van lapjes beemdgrond. Je kan dat slechts weten en zien wanneer je bijvoorbeeld in beeldmateriaal 20 jaren geschiedenis Herk en Mombeek, Sint-Lambrechts-Herk samenvat. De uitvoering hiervan op infoborden mocht gezien worden.

Wel kwamen 17 echte natuurliefhebbers opdagen om met gids René op kop op zondag 13 september in de Mombeekvallei te wandelen. Vooraf kregen ze een lijstje met vragen in handen gestopt waardoor al meteen de aanzet werd gegeven om zeer aandachtig te luisteren. Langs de educatieve vijver op Alkens grondgebied werd ruime tijd halt gehouden. Het bestaan van een dierenhotelletje in de vorm van een eigenaardige stapeling van hout, stenen, allerlei afval en hooi bleek een verrassende woonst ... voor enkelen onder ons. Late bloemen, libellen en waterjuffers werden woordeloos bewonderd. Het Venne, een intrigerende trampoline, vereiste uitleg over duizenden jaren moerasvorming na de IJstijden. Terloops werd vastgesteld dat de herfst goed en wel zichtbaar werd in de verkleurende bladeren maar dat de zon voor een 'Indian Summer' zorgde. De doorgaans natte grond was steenhard en gebarsten. Vlak bij het millenniumbosje stond de picknicktafel feestelijk gedekt. Daar zorgden Georges en Annie voor. Koffie, boterhammetjes met kipkap of kaas werden gesmaakt. 't Was de geschikte plaats om verhalen op te dissen uit een bundel grappige gebeurtenissen die zich hier en elders in de vallei voordeden gedurende de jongste 20 jaar en lang voordien!

Aan het eind van de tocht wachtte de beloning voor de ingevulde antwoorden op 5 vragen en één gek schiftingsvraagje. Een snoepjesbokaal van de dorpswinkel uit onze kindertijd (1955), gevuld met kastanjes van een millésimé tussen de kastanjejaren deed de deelnemers nog ijverig raden en gissen. Niemand miste één vraag, wèl lagen de geraden aantallen kastanjes voor de meesten ver uit de buurt van het ware aantal. Huberte sorteerte de ingevulde lijstjes en zo kon iedereen zijn/haar prijs(je) in ontvangst nemen. Want iedereen wint graag, dachten we zo.

Eén bedenking maakte ik me aan het eind van de dag: onze vereniging draaide goed en dat reeds gedurende zo vele jaren en nog steeds. Maar . . . we zoeken nieuwe, jonge mensen, liefhebbers van de natuur, enthousiastelingen die hun handen uit de mouwen durven steken . . . en stilaan onze taken willen overnemen. Wie meldt zich?

alida.vanholst@skynet.be

Nieuw fietspad dwars door de Herkvallei verbindt (opnieuw) Terkoest met Sint-Lambrechts-Herk (augustus 2009)

Fiets je vanuit de De Oosterbeekstraat in Sint-Lambrechts-Herk of vanuit de Molenstraat in Alken het spiksplinternieuwe fietspad (sluit aan op het Limburgse fietsroutenetwerk) op, dan krijg je een fraai glooiend weidelandschap te zien. Het pad volgt de meanderende Herk over een afstand van enkele honderden meters. Twee metalen bruggen met houten vloer, over de Grote en de Kleine Herk en het geelbeige fietspad, waarop ook landbouwvoertuigen mogen rijden, maakten in recordtempo een toeristisch curiosum van de "verlaten" vallei in de buurt van de Blauwwinning (Ferme de la Bloën) en het kasteel van Wideux. Wegenbouw schijnt tegenwoordig een gemakkelijke klus dankzij gespecialiseerd materiaal en "just in time" geleverde beton.

Het voorafgaandelijk werk beperkte zich tot het omhakken van een aantal canadapopulieren en het uithalen en nivelleren van de bodem. Het laatste stukje beton was nog maar net droog en daar zagen we tientallen Alkenaren en Hasselaren met plezier de eigen omgeving verkennen, te voet en per fiets.

De ouderen onder hen weten te vertellen dat die verbinding er lang geleden ook was maar natuurlijk zonder verhard pad.

Zal het pad onder water komen als het nog eens veel en lange tijd gaat regenen zoals tijdens de overstromingen van september 1998 en februari 2002? Allicht ja! Afwachten maar. Zal men de stootoevers van de Herk (de holle oevers) verstevigen? Zo niet zal de beek het pad na zekere tijd wegspoelen.

Maar dat is nog niet voor morgen en dat is evenmin onze zorg. Laat ons nu en hier met volle teugen genieten van de aanblik van een strookje Vochtig Haspengouw in zuidelijk Hasselt!

Activiteiten

oktober - november - december 2009

Zondag 11 oktober: Op zoek naar speciale paddenstoelen.

in het amfibieëngedebied Tommelen.
We kammen het wandelpad, de weide,
de boomgaard en het natte loofbos uit op
zoek naar paddenstoelen. We verzamelen om
9 u. langs de Spoorwegstraat te Hasselt,
onder de brug van de grote ring, waar deze
de spoorweg over gaat.

Einde om 12 u. Gut Tilkin van de Limburgse
paddenstoelenwerkgroep Mycolim is ook dit
jaar weer onze gids van dienst.

☎ 011 72 59 24.

Donderdag 15 oktober: ★Cursus Digitale fotografie★

Zesde les: verwerking van digitale foto's
via computer: software programma's op
basis van Photoshop, opslaan van foto's...
(deel 2). Leslokaal Bitmappers, Vrijzinnig
Ontmoetingscentrum, Rodenbachstraat 18,
Hasselt. Aanvang: 19.30 u. tot 22.30 u.

☎ Natalie Henseler

Zaterdag 17 oktober: Beheerswerkdag op Wijvenheide.

In 2007 werd een gedeelte van een bos ter
hoogte van de reigerkolonie open gekapt
voor de Boomkikker. Dit gebiedsgebied
- en tevens zomerbiotoop - houden we open
door weggakken van de opslag aan jonge
bomen. Aanvang 9 u. Einde om 16 u.

Inhoudelijke coördinatie: Jos Coteur.
Technische coördinatie: Gilbert Hermans
& Ivo Vanvoorden. Verzamen: infobord
in de Nachtegalestraat te Zonhoven.

Je kan ook steeds voor een deel van
de dag komen: geef dan een seintje aan
Jos of om juist te weten waar de werken
plaats vinden (gsm).

Zaterdag 17 oktober: ★Cursus Zoogdieren★

Vierde en laatste praktijkcursie.
We trekken naar de Voerstreek voor
Everzwijnen en Dassen. Deze excursie staat
ook open voor mensen die de zoogdieren-
cursus niet gevolgd hebben; zij betalen ter
plaatse hetzelfde bedrag als de cursus-
deelnemers eerder betaald hebben: € 5.
Verzamen aan de kerk van

's Gravenvoeren om 14 u. We verkennen
in de namiddag één of meer bossen,
gaan daarna (met wie dat wil) iets eten en
gaan dan dassen te gaan observeren.
Einde dus ofwel omstreeks 17 u. ofwel
omstreeks 21 u. Begeleiding: Goedele
Verbeylen (Natuurpunt Educatie).

HOE TE CONTACTEREN:

Jos Coteur ☎ 0497 04 86 79,
jos.coteur@telenet.be;

Johan Royeaerd ☎ 0486 03 11 31,
johan.royeaerd@fulladsl.be.

Jan Wyers ☎ 0475 31 37 09,
jan.wyers@skynet.be.

Alida Vanholst ☎ 011 31 24 21,
alida.vanholst@skynet.be

Natalie Henseler ☎ 0495 40 86 30,
n_henseler@hotmail.com

Gilbert Hermans ☎ 479 81 77 20

Donderdag 22 oktober: ★Cursus Digitale fotografie★

Zevende en laatste les, verwerking van
digitale foto's via computer: software
programma's op basis van Photoshop, opslaan
van foto's... (deel 3). Leslokaal Bitmappers,
Vrijzinnig Ontmoetingscentrum,
Rodenbachstraat 18, Hasselt.

Aanvang : 19.30 u. Einde : 22.30 u.

☎ Natalie Henseler.

Donderdag 29 oktober: Najaarsoverleg.

Tweemaal per jaar is er een groot overleg met
alle mensen die mee de afdeling helpen op
het spoor houden. We hebben deze herfst met
alle actieve mensen driemaal een Conclaaf
gehouden, waarop alle aspecten van onze
werking herbekeken zijn. De resultaten van
deze oefening stellen we nu voor.

Na de pauze krijgen we een leuke presentatie
met foto's van de voorbije reisjes.

Het Najaarsoverleg grijpt plaats op de zolder
van het Natuurhuis op het Domein Kiewit te
Hasselt. Aanvang om 20 u. Einde om 22 u.
gevolgd door een 'natje-en-een-droogje'.

Iedereen is van harte welkom.

☎ Natalie Henseler.

6 tot 8 november: Driedaagse naar... zee.

De Côte Opale oftewel de Boulonnais in
NW-Frankrijk. Cap Gris Nez en Cap Blanc Nez,
de kustmoerassen van Wissant, de binnen-
duinen van Ambleteuse, le Platier d'Oie :

het zit er allemaal in en nog veel meer.

We verblijven in een hotel in de directe buurt.

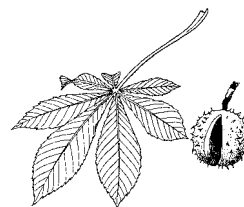
De prijs bedraagt € 145 (half pension).

Vooraf inschrijven is verplicht en kan via een
mailtje naar Johan Royeaerd. Zie voor meer
uitleg op pagina 74 in deze Paalsteen.

Zondag 8 november: Hondenwandeling doorheen de Mombeekvallei.

Naar jaarlijkse traditie organiseert de Kern
Herk & Mombeek een landschapswandeling
voor hond en baasje doorheen de vallei van de
Mombeek. Het vertrek is voorzien om 14 u.
thuis bij René Neutelaers (Steenberg 58 te
St.-Lambrechts-Herk). Het einde is gepland
omstreeks 17 u. waarna er bij René & Maria
nog van koffie met gebak valt te genieten.

☎ Alida Vanholst.

W-E 21 en 22 november: Beheersweekend aan de Rode Vijvers.

Voor de derde maal organiseren we een heus
werkweekend in één van onze natuur-
gebieden. Dit kadert ook binnen de nationale
campagne 'Dag van de Natuur'.

We werken aan de Rode Vijvers te Hasselt.
In verschillende ploegjes gaan we er aan de
slag om verbossende heide weer open te
kappen. Van 9 u. tot 16 u. op zaterdag en
van 9 u. tot 15 u. op zondag zijn we paraat.

Inhoudelijke coördinatie: Jos Coteur.

Technische coördinatie: Gilbert Hermans &
Ivo Vanvoorden. Verzamen: picknickplaats
Bolderdal, Hasselt. Wil je een handje komen
toesteken, dan graag vooraf een seintje aan
Jos Coteur, kwestie van de voorbereiding en
werkverdeling zo goed mogelijk te kunnen
regelen. Je kan natuurlijk ook voor een deel
van de tijd komen helpen. Ook daarvoor
graag een seintje: zo kom je te weten waar
je je schouders onder kan zetten.

Zaterdag 14 november:

Watervogeltellingen Midden-Limburg.

In samenwerking met het INBO worden opnieuw alle watervogels in M-Limburg geteld. Indien je zin hebt eens mee te gaan 'watervogelen', kan je een seintje geven aan Johan Royeaerd,

Zaterdag 12 december:

**Zaterdag 17 oktober:
Watervogeltellingen Midden-Limburg.**
In samenwerking met het INBO worden opnieuw alle watervogels in M-Limburg geteld. Een tiental telploegjes trekken er op uit naar alle waterrijke gebieden in onze buurt. ① Johan Royeaerd

**Zondag 22 november:
Vierde grote Winterbarbecue.**

Voor de vierde keer op rij: een winterse barbecue. Als dank aan al onze vrijwilligers, voor hun inzet, voor de ontelbare uren en de massa energie die ieder van hen investeert in de werking van onze afdeling. De barbecue vindt naar goede gewoonte plaats in het bioloakaal op het Domein Kiewit te Hasselt en vangt aan om 17 u. met een aperitief. Wie minstens een halve dag komt helpen op het werkweekend van 21+22-11 eet en drinkt gratis, de anderen betalen € 5 als tussenkomst in de drank. Inschrijven is wel noodzakelijk: geef een seintje aan Natalie Henseler, ten laatste op 16 november.

**Zondag 29 november:
Het Vinne te Zoutleeuw
in een winters kleedje.**

Het Vinne is een natuurlijk meer dat recent weer hersteld is. We wandelen er tussen de immense rietkragen en over de ellenlange knuppelpaden rond het uitgestrekte meer. Verzamelen op de parking van de Colruyt te Hasselt om 8.30 u. Afspraak ter plaatse (parking domein het Vinne) om 9.30 u. Het einde van de wandeling is voorzien omstreeks 12 u. Met wie dat wil, gaan we na de wandeling nog samen iets eten in Zoutleeuw. Begeleiding en ① Johan Royeaerd.

**Zaterdag 16 januari 2009:
Watervogeltellingen Midden-Limburg.**
In samenwerking met het INBO worden opnieuw alle watervogels in M-Limburg geteld. Een tiental telploegjes trekken er op uit naar alle waterrijke gebieden in onze buurt. ① Johan Royeaerd

**Zaterdag 19 december:
Beheerswerkdag aan
de Rode Vijvers.**

Na het open kappen van een deel van de oude heide gaan we nu delen afplaggen; de grond wordt verderop uitgestrooid op gebieden waar we nieuwe heide willen laten ontwikkelen.

Aanvang 9 u. Einde om 16 u.
Inhoudelijke coördinatie: Jos Coteur.
Technische coördinatie: Gilbert Hermans & Ivo Vanvoorden.

Verzamelen: picknickplaats Bolderdal, Hasselt. Je kan ook steeds voor een deel van de dag komen: geef dan een seintje aan Jos of om juist te weten waar de werken plaats vinden (gsm).

**Zondag 17 januari 2010:
Wintervogels
in de Maasvallei.**

De Maasvallei met zijn vele grindplassen, weiden en akkers is in midwinter dicht bevolkt met duizenden eenden, ganzen, zwanen, steltlopers, meeuwen enz. We trekken er samen op uit om te genieten van deze wirwar van vlerken, poten en vleugels. Vergeet dus zeker je verrekijker niet, evenmin als winddichte kleding (want het kan erg koud zijn in die open vlakten). We verzamelen op de parking van het Kinepoliscomplex te Hasselt om 8.30 u. We vertrekken samen op de parking van De Wissen te Stokkem om 9.15 u. Daarna rijden we per wagen van Negenoord naar Bichterweerd en zo via Aldeneik naar Kessenich.

Einde omstreeks 12.15 u. Terug in Hasselt rond 13 u. Stevig schoeisel is aangewezen, handschoenen eveneens.
Begeleiding : Johan Royeaerd.

**Zaterdag 23 januari:
Beheerswerkdag op
Wijvenheide.**

In de omgeving van de reigerkolonie wordt verder gewerkt aan het open houden van een eerder gekapt gedeelte en worden werken uitgevoerd in functie van de Boomkikker. Aanvang 9 u. Einde om 16 u. Inhoudelijke coördinatie: Jos Coteur. Technische coördinatie: Gilbert Hermans & Ivo Vanvoorden. Verzamelen: infobord in de Nachtegalenstraat te Zonhoven. Je kan ook steeds voor een deel van de dag komen: geef dan een seintje aan Jos of om juist te weten waar de werken plaats vinden (gsm).

**Zondag 24 januari:
Spinnemarikebrugwandeling
langs de Mombeek.**

De januariwandeling zet de nieuwsgierige wandelaar allicht op het verkeerde been. Een verdwenen bruggetje in een noordelijk minidalletje van de Mombeek- en Herkvallei krijgt hier van onze gids René Neutelaers een boeiend historisch verhaal mee. Wie het weten wil zorgt dat hij erbij is! Verzamelen aan de parking bij de Cabine, kruispunt Sasput-Muntelbeekstraat te St.-Lambrechts-Herk om 14 u. Einde om 17 u. ① Alida Vanholst.

Drie kleine egeltjes ...

Iris Tilkén

Liefste Natuurpuntdagboek,

Dieren van overal, kom tot mij! Of het nu komt doordat ik onlangs de graftombe van Franciscus van Assisië heb bezocht, weet ik niet, maar sindsdien komen alle dieren spontaan op mij af.

Zo ook die ochtend. Ik wilde net gaan winkelen toen er drie baby-egeltjes aan mijn voordeur waren, vlak aan mijn voeten. Nieuwsgierig als ik was, volgde ik hun tred. In mijn enthousiasme ging ik wat kattenvoer halen, omdat ik uit mijn egelboek geleerd heb dat ze dit graag hebben. Dit bleek te kloppen en ze smulden erop los. Ondertussen vroeg ik me wel af waar de moeder was en wat ik verder nog kon doen. Even Sil bellen van het Natuurhulpcentrum Opglabbeek. Hij gaf aan dat het niet normaal was dat baby-egeltjes overdag zonder hun moeder rond waggelen (het zijn nachtdieren) en hij raadde me aan ze zo snel mogelijk bij hen binnen te brengen.

Ondertussen hadden de egeltjes zich verstopt onder ons huis en zich half ingegraven. Dankzij mijn 'bijna-nog-niet-vergane-vlindernetje' kon ik ze opscheppen en in een doos doen. Nu bevond mijn heldere brein zich in een tweestrijd. In mijn dromen heb ik immers altijd een egelopvangcentrum willen oprichten. Het feit dat ik ondertussen een tuinhuisje had en dat deze drie egeltjes toevallig mijn pad kruisten, was misschien een teken?

Vlug zocht ik mijn egelboek en begon gretig te lezen. Zo las ik dat egeltjes zeker geen melk mogen drinken en dat jonge egeltjes pas vanaf 250 gram onder moeders vleugels - euh stekels - weggaan, en een volwassen egel weegt gemiddeld 1 kg. Zo belandde ieder egeltje even op mijn keukenweegschaal en elk exemplaar woog 150 gram.

Nog te jong om zonder moeder op stap te gaan dus. Pukkelpop lag wel op hun route, maar het duurde nog twee weken eer dit festival begon, dus dat kon het ook niet zijn. Was er dan toch iets gebeurd met de moeder?

Ik besliste om ze minstens eventjes bij me te houden voor een uitgebreide foto-reportage. Omdat ze mij al snel gewend waren, gingen ze niet meer in een bolletje als ik hen optilde en dan keken ze me zo schattig aan met hun kleine bruine kraalootjes en strekten ze hun 'ieniemienie' pootjes met hun 'ieniemienie' nageltjes, zo lief!

Enfin, die avond lieten we de doos (vol bladeren) buiten staan hopen dat de moeder zou komen opdagen om haar kroost alsnog mee te nemen. Mijn vriend bleef een hele tijd op een afstand waken, maar helaas kwam niemand opdagen. Ondertussen had ik op internet gelezen dat je een vergunning moet hebben om egels te verzorgen (het zijn beschermde dieren) en dat de verzorging van baby-egeltjes erg intensief is en veel deskundigheid vereist. Ze hebben ook allerlei vitaminen en speciale voeding nodig en daarom besloot ik met pijn in het hart om hen weg te brengen naar het natuurhulpcentrum. Ik nam afscheid van mijn drie nieuwe vriendjes 'Prik', 'Prak' en 'Prok' en wist dat ze daar in goede handen - euh handschoenen - waren.

Twee weken later kreeg ik een mail van dierenverzorger Bart dat mijn drie schatjes goed groeiden en nog steeds samen zijn. Die avond zag ik bij het thuiskomen in de lichtbundel van mijn autolampen een grote egel oversteken uit onze tuin. Of het mama egel was, zal wel altijd een mysterie blijven...

Meer info over het natuurhulpcentrum op :

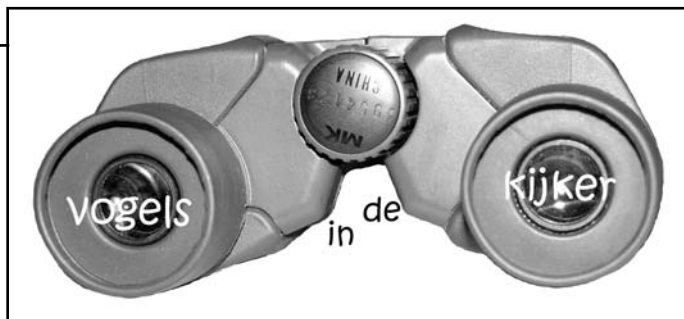
www.natuurhulpcentrum.be

Egelopvang :

<http://www.abcoude.com/egels/>

UIT HET LEVEN

VAN ONZE SPERWERS

Chris Onkelinx

Foto's : Chris Onkelinx

*Onderstaande tekstjes beschrijven observaties van Sperwers in onze omgeving en in het Natuurpunt-reservaat Wijvenheide. Het zijn fragmenten, in de tijd gespreid, over enkele decennia.
Tweede aflevering.*

De baltsroep

Vallei van de Zwarte Beek, 12 maart 1994.

Vandaag zijn de padden met honderden aan het paren in één van de vijvertjes van de vallei. Soms vormen ze clusters van een tiental. Tussen twaalf en één worden de eerste snoeren afgezet en dan is ook de eerste baltsroep van de Sperwer te horen. Lange snelle rijen 'kep-kep-kep-kep-kep' van 15 tot 20 lettergrepen volgen achter mekaar. Na een pauze van een minuutje is er weer zo'n reeks te horen. Een minuutje pauze en dan weer geklepper, soms twee reeksen aansluitend achter mekaar. De vogel laat zich niet zien. Na een vijftal roepperiodes in een paar minuten blijft het meer dan een uur stil. Dan roept hij weer eens. Vanuit de populieren, vanuit de loofbosrand en vanuit de dennenbossen. Zo bakent hij in zit zijn territorium af.

Houthalen Masy, 27 maart 1994.

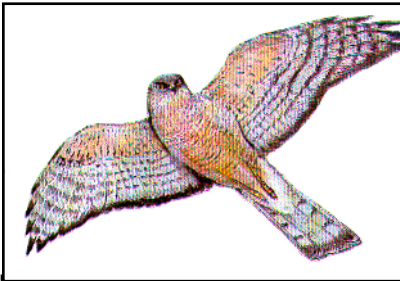
Twee Appelvinken laten zich lange tijd bekijken. Ook hier roept de Sperwer. De roep is zachter dan die van de Havik en ook sneller, in reeksen met weinig tussenpauze. Ook hier sluit een tweede roeppreks onmiddellijk aan op een eerste. Ook hier verstaat hij de kunst zich niet te laten zien.

De baltsvlucht

Wijvenheide, 2 mei 1994, middaguur. Een Sperwermannetje klimt boven de vallei van de Roosterbeek uit, rechtlijnig, in gestadige vleugelslag, de vleugels naar voor gehouden. Het gaat hier niet aan toe zoals in de boeken. Geen omhoogschroeven van het koppel boven de bossen of een vallei. Geen naar beneden duikelen en dan deze snelheid weer benutten om fel op te stijgen.

Broeden en nestverdediging

Wijvenheide, 25 mei 1995. Mannetje Sperwer slaat alarm bij mijn komst. Op 10 meter van het oude nest zit de nieuwe horst, weer in een Grove Den. Het vrouwtje broedt op het nest. De flets dwars gestreepte staart steekt uit als een brede takstomp. Kom ik onder haar boom door, dan vliegt ze weg van het nest. Boven in de boom liggen de vier vuilwitte eieren. Op sperwereieren lijken ze niet. Plaat nummer 9 van Oölogia Belgica (René Verheyen) toont acht sperwereieren. Die hebben telkens een witte grondkleur die bespat en beschilderd lijkt met zware chocoladebruine vlekken, met leemkleurige vegen of roestbruine krasjes en 'eilandjes'. Een heel speciaal legsel heeft onze vogel dus. Het mannetje komt heftig alarmeren in de boom naast mij. Hij roept een tiental snelle, felle hoge reeksen 'kie-kie-kie-kie'. In zit slaat hij alarm. De snavel wordt maar lichtjes geopend. Achteraf komt ook het vrouwtje alarmeren, met een zwaarder 'kek-kek-kek-kek'. Dan wisselen ze mekaar af met roepen. Het mannetje stootduikt één keer heftig toe, tot op twee meter bij het nest. Helemaal vlakbij broedt haar beste vriend, de Vlaamse Gaai, in een slechts enkele centimeters dik berkenboompje. Het gaaiennest is wel stevig en twee en een halve meter hoog gebouwd. Het is open en bloot zichtbaar. De staart van de gaai steekt ver uit. Aan de andere zijde zie je de witte keel en de geopende, schuin naar boven geheven grijszwarte snavel van mevrouw. De aartsvijand krijgt hier dus in de jachtvrije sperwerhorst-zone rust aangeboden. Maar hij laat hier ook collega-rover Sperwer met rust. Onder het nest is alles netjes. Geen veertjes, mest noch prooiresten.

De Sperwers zullen elk jaar met succes hun jongen grootbrengen op dit stukje grond, het eerst aangekochte perceel van toen nog de 'Wielewaal', na de fusie met 'Natuurreservaten' nu eigendom van onze vereniging Natuurpunt (onder afdeling Hasselt-Zonhoven).

Wijvenheide, 1 juni 2000. Het vrouwtje zit op haar nest bij mijn aankomst. Dan vliegt ze af, voortdurend kekkerend. Het mannetje is weer in de buurt en antwoordt. Zijn gekekker is fijner en hoger van toon. Ze heeft dit jaar dezelfde horst als vorig jaar in gebruik. Zoals steeds in dit bosje, wordt een Grove Den als nestboom uitgekozen. Het nest is steeds mooi tegen de stam gebouwd, op twee derde van de hoogte. Vanop een doorkijkplekje is het goed zichtbaar. Dan komt er bezoek van twee nieuwsgierige Eksters, maar het vrouwtje verdedigt de nestomgeving en houdt de wacht. Nog lang blijven de Eksters rondhangen. Na een halfuurtje gaat ze opnieuw op haar eieren zitten, in mijn aanwezigheid. Ze kijkt recht naar mij. Langzaam zakt ze weg in de nestkom. Dan is alleen nog haar kop te zien.

De donsjes

Wijvenheide, 11 juni 1994. In zijn bosje kekkert de Sperwer een vijftiental keer. 'Pè-pè-pè-pè-pè...' snel en hoog van toon. Het is de stem van het mannetje. Een vijftal nesten in de grove dennen lijken allemaal sperwerhorsten. De boom die ik eerst bezoek, die met de mooiste horst, is raak.

Vijf donsjes van ongeveer acht dagen liggen in de kom. Menig vogelveertje ligt bij hen. De Sperwer blijft heftig alarmeren. Zes meter hoog, op een meter van de top, werd hun horst gebouwd. Hij heeft een doormeter van ongeveer 35 cm. Twintig meter verder liggen de plukresten van een grote bonte specht. Het is het enige pluksel dat hen hier verradt.

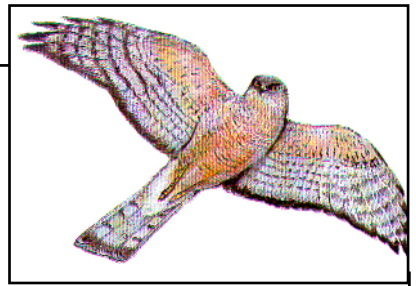
Vier dagen later. De nestomgeving is bespat met tientallen kalkplekjes. Als ik een kijkje wil nemen bij het nestwonder vliegt het mannetje langs. Hij kekkert twee hevige reeksen en dat doet hij ook al vliegend, deze keer. Nog ettelijke keren komt hij in scheervlucht voorbij. De kuikentjes zijn helwit en iets groter dan eendags kippenkuikens. In de nestomgeving is geen veertje te vinden.

Wijvenheide, 1 juli 1994. Een oudervogel kekkert in hevige reeksen. De jongen staan en zitten op de nestrand. Nog net geen takkelingen. Op het nest ligt een borstbeen met de afgekloven poten van een vinkgrote vogel. De oudervogels houden de wacht en blijven roepen.

Aanvoer van prooi

Koersel, 5 mei 1993, Vallei van de Zwarte Beek. Spreeuwen en Mussen geven herhaaldelijk sperweralarm in de tuin. Een Sperwer mannetje cirkelt even later rond. Een paar minuten later bemerk ik de prooi in zijn afhangende klauwen. Een grotere Sperwer, een vrouwtje, vliegt een paar seconden later naast hem. Samen verdwijnen ze in het nabije populierenbos. Enkele minuten later klinkt er een rustig, bedelend 'wieuw, wieuw, wieuw,... en ook 'wew, wew, wew' De broedplaats is onbekend.

Op 10 mei is het mannetje terug. Hij verdwijnt met een prooi in de klauwen, noordwaarts.

Op 14 mei brengt het mannetje prooi aan om 21.20 u. Hij heeft de kleine prooi in de afhangende klauwen en draait rondjes met korte vleugelslagen. Het aanhoudende 'urrr-urrr-urrr'-gorgelen van de Huismussen is de beste waarschuwing voor zijn aankomst. Het mannetje verdwijnt westwaarts. In het wilgenstruweel van de Stalse Molen verdwijnt hij tussen opgaande bomen.

De laatste waarneming gebeurt op **16 mei, rond het middaguur**. Het mannetje heeft weer een prooi in de klauwen. Tot die dag leek hij wel elk uur te passeren.

Koersel, 19 juni 1993. Hoog in de lucht zeilt en vliegt een Sperwer. Dan stort hij zich schuin naar beneden en een kilometer verder verdwijnt hij tussen de bomen. Vijf minuten later komt hij weer te voorschijn vanwaar hij neergedoken was. Hij stijgt op met een prooi in de klauwen. Minutenlang cirkelt hij, tot op een hoogte van 500 à 700 meter. Uiteindelijk wordt hij een stip in de verre kijker. Onvoorstelbaar hoog zeilt hij weg. Niet één keer slaat hij met de vleugels. Dan stuikt hij schuin naar beneden. Hij is zowat 2 km. verder, boven de Stalse dennenbossen. Het jachtterritorium heeft deze afstand dus minstens aan één zijde als straal.

Juveniele Sperwer

Koersel, 20 juni 2000, 22 uur, midzomer.
Het mannetje heeft thuis nog een prooi kunnen grijpen voor de duisternis valt.

Opgroeien naar zelfredzaamheid

Houthalen, Klein Hengel, 31 juli 1996.
Een volwassen Sperwer kekkert in de bosjes. Uitgevlogen jongen jammeren ransuilachtig om voedsel in de dennen. Er zijn drie sperwernesten in de omgeving en één van de nesten draagt kalkspatjes van dit seizoen.

Wijvenheide, 31 juli 1997. In hun Wielewaalbosje huilen de uitgevlogen sperwers om aandacht. 'Hieuw...hieuw... hieuw...', tientallen keren achter mekaar, elke seconde één huil, soms met een trillende stem 'prrie...', soms in duet. Tot de oudervogels alarm slaan met fel gekekker. Dan zwijgen ze en verraden ze zich niet meer. Nog tot ver in augustus zijn de jammerende, om voedsel bedelende jongen te horen in dit bosje.

Koersel, 13 juli 1989. Halftien, 's avonds.
Een jonge, Bruine Sperwer wordt over de tuin in volle vlucht bestookt en met succes verjaagd door een luid roepende Grote Lijster. De Sperwer vlucht weg in een populierenbos. In grootte en uitrusting hoeft hij nochtans niet onder te doen voor zijn belager.

Baden en zonnebaden

Wijvenheide, Bolderdal, 16 maart 1975.
De Roerdomp roept al van 1 maart. Vandaag roept één mannetje vanuit het riet van Groot Wijven, een tweede antwoordt vanuit de Ballewijer. Vanuit de Kleine Vijver vliegt een mannetje Sperwer op uit het riet. De vogel is nat en gaat op enkele meters van mij in een Eik neerzitten. Goudbruine wangen, felgele iris, zwarte oogkern. Op de donkergrijze rug zijn ook witte veertjes zichtbaar. Grijze kop met witte nekveertjes, gele poten. Het kleine klauwerdje heeft rosbruine dwarsstrepen, een scherp gekromde snavel en een gebandeerde grijze staart. Na 10 minuten observatie vliegt hij rond boven de vijver en strijkt dan neer in het water, tussen het riet. Vijf minuten lang spettert hij met poten en borst in het water. Dan vliegt hij op, gaat zitten op de vijverdijk en neemt hier een zonnebad. Na vijf minuten zonnebaden vliegt hij roepend op 'Kri-kri-kri-kri...' , vliegt naar de berken en haakt zich hier met één, maar ook met twee klauwen vast aan de takken. Daar hangt hij, ondersteboven, zowat tien seconden, zich uit te slaan, spartelend met de vleugels. De vogel vliegt weg, het avontuur is voorbij.

Reisje najaar 2009: met de afdeling naar Zee

* LA COTE OPALE

Ons laatste reisje van dit jaar brengt ons naar zee. Op 6, 7 en 8 november wandelen we door de Côte Opale: de steile klifkusten tussen Calais en Boulogne in het NW van Frankrijk. We verkennen Cap Blanc Nez, Cap Gris Nez, de moerassen van Wissant, de binnenduinen van Ambleteuse, de monding van de Slack e.d. We kijken zowel naar zeevogels als naar zeesterren en we wandelen door de heuvelende glooiingen van het hinterland. Leuk, boeiend, uitwaaiend, vispannetjes, mossels: nog iets? We verblijven in een hotel in de directe buurt. De prijs is € 145 (half pension). Meer gegevens komen binnenkort op de website. Zoals steeds is vooraf inschrijven verplicht:

Johan Royeaerd, johan.royeaerd@fulladsl.be, ☎ 0486 03 11 31.

Reisjes 2010

Al even een vooruitblik op waar de reisjes ons volgend jaar heen brengen. We plannen er een zestal, gespreid over het hele jaar:

- **In de Paasvakantie (4-4 tot 9-4)** trekken we richting Lac du Der om de vogeltrek te volgen. Vermoedelijk zijn daar nog aardig wat kraanvogels in de buurt.
- **Met Hemelvaart (13-5 tot 16-5)** gaat het naar de Viroinvallei waar we enkele jaren geleden een aantal bezoeken brachten. We gaan er kijken wat de beheerswerken hebben opgeleverd aan kalkplanten en vlinders.
- **Met Pinksteren (22-5 tot 24-5)** verkennen we een nieuw gebied: de Südeifel (zuidelijk deel). Hier ook vooral aandacht voor kalkflora.
- **Het traditionele tweede weekend van juli (10+11-7)** zitten we eveneens in de Südeifel maar gaan in het noordelijk deel op zoek naar planten en vlinders van zure graslanden.
- **Begin augustus (6-8 tot 9-8)** trekken we naar Etang de Belval, dat recent door Natuurpunt is aangekocht: de Argonne dus.
- **En begin oktober (1-10 tot 3-10)** gaan we in de Ardennen luisteren naar het burrelen van de Edelherten: een indrukwekkend schouwspel.

Je ziet het: je kan je agenda al weer aardig vol zetten met zalige korte reisjes, vol natuur en cultuur, doorspekt met lekker eten en leuke degustaties.

EEN BANK VOORUIT

We blikken al even vooruit naar 2010, want er staan weer aardig wat cursussen op ons programma. Een vijftal in totaal. Sommige zijn bijzonder kort, andere nemen 7 of 8 sessies in beslag. Een overzichtje vinden jullie hieronder. Meer details volgen in de volgende Paalsteen of vind je vanaf november op onze afdelingswebsite..

NIEUW

- **WAARNEMINGEN.BE:** de website waarop alle gegevens in verband met natuur welkom zijn is ondertussen al een tijdje operationeel en biedt tal van mogelijkheden. Om na te gaan hoe we dit instrument optimaal kunnen gebruiken, zowel voor waarnemingen van ons SAP-Clubje als voor individuele gegevens, richten we in de loop van februari een infoavond in. Wouter Van Reusel van Natuurpunt Studie geeft tekst en uitleg.

- **VOGELGELUIDEN VAN OPEN WATER, MOERAS EN BEEKVALLEIEN:** na de geluiden van vogels van bos, hei en tuin in 2009 vervolgen we met de rest van de vogelwereld. Koen Leysen van NP Educatie is opnieuw onze gids. Vermoedelijk komen er ook weer een viertal theorielessen en een drietal excursies. De cursus zal lopen van maart tot mei.

- **AMFIBIEËN:** met Kamsalamander en Boomkikker als twee Europees beschermde soorten en met zowat de grootste populaties voor Vlaanderen van beide soorten is er nood aan een meer gerichte amfibieënwerking. Mede om die van de grond te krijgen komt er een cursusje van één les en 2-3 excursies, gespreid over voorjaar en zomer. Iwan Lewille van Natuurpunt Studie is aangezocht om de cursus te begeleiden.

- **VLEERMUIZEN:** we hebben vroeger al een korte opleiding voorzien maar er blijkt nood aan meer mensen die vleermuizenexcursies kunnen begeleiden. Vandaar één avond met één excursie in de loop van de zomer. Jos Coteur begeleidt.

- **PADDENSTOELEN:** onze vorige basiscursus paddenstoelen is alweer een hele tijd geleden. In de herfst komen er twee lessen en drie wandelingen, met aandacht voor de grote groepen en de bekender soorten. Hans Vermeulen (NP Educatie) wordt onze begeleider.

NATUUR BEGINT IN JE EIGEN TUIN

Jaarlijks verkoopt Natuurpunt Limburg inheemse bomen en struiken. Die planten horen hier van nature thuis en zijn dus zeer goed bestand tegen ziektes. Ook in je eigen tuin kunnen ze een extra meerwaarde geven. Dankzij deze grootschalige plantenverkoop kan Natuurpunt een uitgelezen aanbod leveren van prima kwaliteit en laag in prijs!

Bestellen kan eenvoudig door bijgevoegde bestelbon in te vullen en vòòr 11.11.2008 terug te sturen naar Natuurpunt Limburg
- Het Domein Kiewit - 3500 Hasselt
of via de website
www.natuurpuntlimburg.be

Onze afdeling verzorgt het afhaalpunt Hasselt (Parking het Domein Kiewit) op
zaterdag 28 november tussen 10 u. en 14 u.

Luc V. uit H. verklapte onlangs aan onze hoofdredacteur :

"Sinds ik de over de Natuur.Paalsteen in PDF-versie beschik, lees ik 'em vòòr en nà het eten, vòòr het slapen gaan, bij het aanvatten van een belangrijk werk en in momenten van bekoring".

Doe zoals Luc, vraag VANDAAG nog de elektronische versie aan van ons tijdschrift. Een mail aan **steensels.albert@mobistar.be** volstaat.

DOEN !!!!!

SOORT (Hoogte in cm)	PRIJS/ST	AANTAL	PRIJS
Beuk (80/100)	1,00 €		
Boswilg (80/100)	0,80 €		
Brem (40/60)	1,20 €		
Es (80/100)	0,60 €		
Gelderse roos (80/100)	0,70 €		
Gele kornoelje (60/100)	1,00 €		
Haagbeuk (80/100)	0,75 €		
Hazelaar (80/100)	0,75 €		
Hondsroos (80/100)	0,75 €		
Hulst (40/60)	1,50 €		
Inh. Vogelkers (80/100)	0,70 €		
Kardinaalsmuts (80/100)	0,70 €		
Knotwilg (staken 2,5 m)	2,50 €		
Lijsterbes (80/100)	0,70 €		
Linde (80/100)	0,80 €		
Meidoorn (60/90)	0,70 €		
Ratelpopulier (80/100)	1,00 €		
Rode kornoelje (80/100)	0,70 €		
Ruwe berk (80/100)	0,60 €		
Sleedoorn (80/100)	0,60 €		
Spork (80/100)	0,70 €		
Tamme kastanje (80/100)	0,80 €		
Taxus (40/600)	1,50 €		
Veldesdoorn (80/100)	0,60 €		
Vlier (80/100)	0,60 €		
Wilde liguster (80/100)	0,70 €		
Zoete kers (80/100)	0,60 €		
Zomereik (80/100)	0,75 €		
Zwarte els (80/100)	0,70 €		
Bloemzaden akker (voor 25m²)	5,00 €		
Bloemzaden meerjarig (voor 25m²)	5,00 €		
Bloemzaden vlinders (voor 25m²)	5,00 €		
Lidgeld Natuurpunt	20,00 €		
Nestkast	10,00 €		
Vogelvoedersilo	9,00 €		
TOTALE PRIJS			

NAAM

ADRES

TEL

GSM.....

AFHAALPUNT

Lichtenknecker Optics NV

*Specialist in natuurkijkers, verrekijkers, telescopen, microscopen.
Kuringersteenweg 44, 3500 Hasselt
Tel.: 011/253052 Fax: 011/250090
Openingsuren: ma-vr. 12-18u; 1e en 3e za vd maand 10-12u*

Natuurgebieden

Een gift storten voor aankoop en uitbreiding van onze natuurgebieden ?
Het kan, door te storten op rekening
293-0212075-88
van Natuurpunt Nationaal.
Vermeld bij jullie storting het projectnummer:
hierdoor komen de gelden ook direct toe aan het betrokken natuurgebied.
Vanaf de som van € 30 wordt u hiervoor een fiscaal attest bezorgd.

Colofon

Natuur.Paalsteen is het driemaandelijks contactblad van afdeling Hasselt - Zonhoven van Natuurpunt vzw. Alle leden van de afdeling krijgen het blad gratis.

Redacteur Albert Steensels

Redactieraad
Albert Steensels
Ghislain Duchâteau
Jos Coteur
Johan Royeaerd
Luc Vandenbosch

Realisatie Baan op Diepenbeek 2-4
3500 Hasselt ☎ 011 22 60 74

Opplage 880 ex.

Lid worden van Natuurpunt Hasselt-Zonhoven kan door storting van € 20 op rekening 001-5071333-55 van NP Hasselt-Zonhoven met vermelding van je naam en adres.

Bestuur

KERNKOPPEN

JOS COTEUR (Voorzitter + Werkgroep Natuurbeheer)
Spoorwegstraat 159, 3500 HASSELT
☎ 011 27 02 49 en 0497 04 86 79 - jos.coteur@telenet.be

JOHAN ROYEAERD (Ondervoorzitter + Interne Werking)
Koningsbergweg 89, 3520 ZONHOVEN
☎ 011 80 35 25 en 0486 03 11 31 - johan.royeaerd@fulladsl.be

LUC VANDENBOSCH (Penningmeester)
Vrijwilligersplein 4, 3500 HASSELT
☎ 011 72 66 36 luc.vandenbosch@partenamut.be

NATALIE HENSELER (Secretariaat)
Nikolaas Theelenstraat 37 bus 1, 3500 HASSELT
☎ 0495 40 86 30 n_henseler@hotmail.com

ALBERT STEENSELS (Ledenadministratie + Redactie)
Muggenstraat 50 bus 7, 3500 HASSELT
☎ 011 22 90 02 steensels.albert@mobistar.be

MIEKE PHILIPS (Werkgroep Communicatie)
Paters Adonsstraat 8, 3500 HASSELT
☎ 011 27 10 80 en 0497 50 73 47 - mieke.philips@telenet.be

LOCOMOTIEVEN

GHISLAIN DUCHÂTEAU (Webmaster + Redactie)
Eendrachtlaan 3, 3500 HASSELT
☎ 011 22 86 25 ghislain.duchateau@telenet.be

JAN WYERS (SAP-clubje: Natuurstudiewerkgroep)
Viartenstraat 19, 3520 ZONHOVEN
☎ 011 81 55 33 en 0475 31 37 09 - jan.wyers@skynet.be

LUC SWENNEN (SAP-clubje: Natuurstudiewerkgroep)
Vredestraat 41, 3500 HASSELT
☎ 011 28 17 43 en 0473 20 42 21 - luc.swennen@simac.be

KATJA ROGGEN (Werkgroep Beleid)
Oudstrijderslaan 14, 3500 HASSELT
☎ 011 24 20 83 katja.roggen@skynet.be

IRIS TILKIN (Werkgroep Communicatie)
Berenbroekstraat 48, 3600 GENK
☎ 011 21 45 53 en 0479 22 02 36 - iristilkin@hotmail.com

INGE VANDEBEEK (Werkgroep Communicatie)
Donkeindeweg 134, 3520 ZONHOVEN
☎ 0473 74 03 50 muze@live.be

SONJA DE LANGE (Werkgroep Communicatie)
Vredestraat 41, 3500 HASSELT
☎ 011 28 17 43 en 0473 20 42 21

ALIDA VANHOLST (Voorzitter)
Jukstraat 27, 3500 Sint-Lambrechts-Herk
☎ 011 31 24 21 alida.vanholst@skynet.be

Kern Herk-en Mombeek

ALIDA VANHOLST (Voorzitter) zie hoger
☎ 011 31 24 21 alida.vanholst@skynet.be
JOS PUTZEYS (Secretaris + Penningmeester)
☎ 011 31 62 97 josee.wolfs@yucom.be
RENÉ NEUTELAERS (Conservator Herk & Mombeek)
☎ 011 31 52 58
GEORGES MEWIS (Co-conservator Herk & Mombeek)
☎ 011 31 24 21 georges.mewis@skynet.be

Natuurgebieden

- Rode Vijvers (projectnr. 8824):	CHRIS ONKELINX
- Wijvenheide (projectnr. 8064):	CHRIS ONKELINX
- Domein Kiewit (projectnr. 8855):	JOS COTEUR
- Tommelen (projectnr. 8144):	RIK JACOBS
- Mombeekvallei (projectnr. 8815):	RENÉ NEUTELAERS